

Asia: VN/30542/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

YLEISTÄ

Fortum Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 3 luvun muuttamisesta.

Fortum pitää lausuntopyyntöä ja sen ajankohtaa kyseenalaisena. On erikoista, että luonnos hallituksen esitykseksi annetaan lausunnoille jo nyt, vaikka Omnibus-paketin trilogineuvottelut ovat vielä käynnissä. On lisäksi otettava huomioon, ettei parlamentin kanta ollut edes saatavilla, kun lausuntopyyntö julkaistiin. Luonnoksen hallituksen esitykseksi on kerrottu perustuvan neuvoston kantaan. Samalla kuitenkin tiedetään, että parlamentin kanta eroaa merkittävästi monessa asiassa neuvoston kannasta, minkä takia lopullista neuvottelutulosta ei pysty arvioimaan vielä tässä vaiheessa. Tämän takia on keskeistä, ettei hallituksen esitystä anneta liian aikaisin, vaan sidosryhmiä kuullaan vielä lopullisesta luonnoksesta ennen hallituksen esityksen antamista. Kun Fortumin arvion mukaan lakiluonnos on lisäksi monelta osin puutteellinen verrattuna neuvoston kantaan, pitää jatkovalmistelua katsoa tarkasti myös tästä näkökulmasta. Fortum avaa tarkemmin näitä puutteita pykäläkohtaisissa kommentteissa.

On myös erikoista, että vasta kohdassa 7, Lausuntopalaute, kerrotaan todellinen syy näin aikaiselle lausuntopyynnölle, eli alle 1000 työntekijän pörssiyritysten raportointivelvoitteen välttäminen tilikauden 2025 osalta. Todellisuudessa nämä yritykset ovat todennäköisesti jo pitkälti valmistelleet vuoden 2025 kestävyysraporttinsa ja tulevat sen joka tapauksessa julkaisemaan, joten saavutettu hyöty näille yrityksille jäänee pieneksi. Sen sijaan lausuntopyynnössä olevat asiat vaikeuttavat

merkittävästi isompien yritysten toimintaa, joten on keskeistä, että isojen yritysten oikeusvarmuus varmistetaan.

Jää myös epäselväksi, onko lakiluonnokseen otettu mukaan kaikki Omnibus-valmistelusta tulevat kestävyysraportointia koskevat muutokset. On varmistettava, että tätä koskeva lopullinen tarkastelu tehdään vasta kun lopullinen direktiiviteksti on saatavilla.

Ottaen huomioon EU-neuvottelujen keskeneräisyyden ja tiukan aikataulun, laadukkaan lain hyväksyminen ennen vuodenvaihdetta kuulostaa myös epärealistiselta.

LUKU 5/VAIKUTUKSET

Fortum esittää kappaleeseen 5.2.1. seuraavat lisäykset vaikutuksiin:

”Kestävyysraportointivelvollisten määrän supistuminen tarkoittaa, että suuri osa pienemmistä yrityksistä vapautuu pakollisesta raportoinnista, mikä vähentää kustannuksia ja resursseja. Samalla tällä voi kuitenkin olla haitallisia vaikutuksia, kuten kestävyystiedon saatavuuden heikkeneminen sijoittajille, rahoittajille ja muille sidosryhmille, sekä vertailukelpoisuuden ja arvoketjun läpinäkyvyyden heikkeneminen. Vaikka sääntely kevenee, asiakkaat ja rahoittajat voivat edelleen vaatia kestävyystietoja, mikä johtaa epäyhtenäisiin käytäntöihin ja lisää kustannuksia yrityksille, jotka joutuvat vastaamaan erilaisiin tietopyyntöihin ilman selkeää standardia.”

Kappaleessa 5.2.1. (Kestävyysraportointivelvollisten määrän supistuminen) on kerrottu yritysten määrä komission ehdotuksen perusteella, vaikka neuvoston kannassa on eri liikevaihtoraja.

Lisäksi Fortum esittää, että vaikutuksiin lisätään seuraava kuvaus esimerkiksi otsikolla ”Vaikutukset soveltamisalaan jääville yrityksille”: ”Kestävyysraportointivelvollisten piiriin kuuluvien yritysten supistaminen ja soveltamisalaan jäävien yritysten tiedonsaannin rajoittaminen lisää näiden yritysten hallinnollista taakkaa, kun ne eivät saisi tietoa toimitusketjustaan pienemmiltä yrityksiltä yhtä helposti. Tiedonsaannin rajoittaminen voisi myös johtaa siihen, että soveltamisalaan jäävien yritysten kestävyysraportointi ei olisi yhtä laajaa kuin aikaisemmin.”

PYKÄLÄKOHTAISET KOMMENTIT

Kirjanpitolaki, luku 7, pykälä 1

Fortum pitää erittäin tärkeänä, että lopulliseen kestävyysraportointidirektiiviin ja kansalliseen lakiin asetetaan soveltamisrajaksi 1000 työntekijää neuvoston kannan mukaisesti, ei tätä suurempaa

soveltamisrajaa. Tarve vähentää raportointitaakkaa pienemmiltä yrityksiltä on ymmärrettävä, mutta suurten, yli 1000 työntekijän yritysten jättäminen raportointivelvoitteen ulkopuolelle olisi hyvin kyseenalaista paitsi kestävyysnäkökulmasta, mutta myös siksi, että se loisi epätasaiset kilpailuolosuhteet yrityksille. Lisäksi se lisäisi suurten yritysten hallinnollista taakkaa, varsinkin kun korkeampi soveltamisraja vaikuttaisi suoraan myös tietopyyntöä koskeviin määräyksiin. Suuret yritykset tarvitsevat tietoa pienemmiltä yrityksiltä arvoketjussa.

On myös erikoista, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi puhutaan monessa kohtaa näistä alle 1000 työntekijän yrityksistä pk-yrityksinä, vaikka suurin osa näistä yrityksistä ylittää pk-yrityksen rajat selkeästi. On harhaanjohtavaa kuvata näitä yrityksiä perusteluissa pk-yrityksiksi.

11 § Tiedot arvo- ja toimitusketjusta

Fortum pitää tiedonsaannin rajoittamista lähtökohtaisesti erittäin hankalana. Pidämme tärkeänä, että soveltamisalassa olevilla yrityksillä on pääsy tietoon arvoketjussa, jotta ne voivat täyttää direktiivien vaatimukset, ja lisäksi, että näiden yritysten hallinnollinen taakka ei kasva. On esimerkiksi ymmärrettävä, ettei yrityksillä välttämättä ole tietoa muiden yritysten työntekijämäärästä. Tiedonsaannin rajoittamisen osalta olisi keskeistä löytää tasapainoinen ratkaisu kaikkien osapuolten näkökulmasta trilogineuvotteluissa.

Pidämme ongelmallisena, että lakiehdotus perustuu vain neuvoston kantaan, jolloin sisältö voi vielä muuttua trilogineuvotteluissa. Lisäksi luonnos hallituksen esitykseksi ei edes täysin vastaa neuvoston kantaa, mitä pidämme huolestuttavana. Neuvoston kannassa olevat rajaukset tiedonsaannin rajoittamisen osalta on otettu mukaan puutteellisesti lakiehdotuksen pykälissä ja perusteluissa.

On myös huomattava, että 13.11.2025 hyväksytty parlamentin kanta on monelta osin neuvoston kantaa joustavampi kestävyysraportoinnin tiedonsaannin rajoittamisen osalta. Vaikka olemme alla olevissa kommentteissa esittäneet muutoksia perustuen neuvoston kantaan, niin toivomme, että lopullisessa neuvottelutuloksessa päädytään tiedonsaannin rajoittamisen osalta joustavampiin ratkaisuihin kuin neuvoston kannassa.

Pidämme myös hyvin erikoisena, että yritysten sopimusoikeuteen puututtaisiin kirjanpitolaissa. On keskeistä, ettei lakiehdotus vaikuta liikekumppaneiden vapaaseen sopimusoikeuteen.

11 §:n 2 momentin vaatimus on kytkettävä kestävyyttä koskevan raportoinnin laatimiseen ("for the reporting of sustainability information as required by this Directive"), esim. seuraavasti: "Kestävyysraportointiyritys ei saa lain edellyttämää kestävyysraportointia varten sopimuksella tai muulla järjestelyllä velvoittaa arvoketjuunsa kuuluvaa yritystä...".

Vastaava muutos tulee tehdä perustelujen seuraavaan kohtaan, jossa lisäksi ehdotamme käytettävän vastaavaa muotoilua kuin pykälässä, esim. seuraavasti: "Mahdollisuus velvoittaa sopimuksella tai muulla järjestelyllä arvoketjuunsa kuuluvaa yritystä antamaan tietoja kestävyysraportointia varten, rajoitetaan niin sanotussa vapaaehtoisessa raportointistandardissa määriteltyn informaatioon".

Tätä momenttia koskeviin perusteluihin on lisättävä maininta siitä, että tämä ei kiellä tietojen vapaaehtoista jakamista, kuten sellaisten tietojen jakamista, joita toimialan yritykset yleensä jakavat keskenään. Tämä lisäysehdotus perustuu neuvoston kannan resitaalin 9 seuraavaan kohtaan: "First, it does not prohibit the sharing of information on a voluntary basis, such as information that is commonly shared among undertakings in a given sector."

Lisäksi on tarkennettava, ettei tämä vaikuta mihinkään velvoitteeseen, joka saattaa olla olemassa joko sopimuserusteisesti tai muun unionin tai kansallisen lainsäädännön nojalla, toimittaa tietoja, jotka kuuluvat tiedonsaannin rajoittamisen soveltamisalaan. Tämä lisäysehdotus perustuu neuvoston kannan resitaalin 9 seuraavaan kohtaan "Second, it does not affect any obligation that may exist, whether contractually or under other Union or national law, to provide information that falls within the scope of the value-chain cap."

11 §:n 3 momentissa todetaan, että "Edeltävän 2 momentin vastainen ehto on pätemätön." Tässä olisi käytettävä vastaavaa muotoilua kuin neuvoston kannassa, eli "Edeltävän 2 momentin vastainen ehto ei ole sitova". Vastaava muutos tarvitaan saman momentin perusteluihin. Lisäksi pykälään on lisättävä kyseisen artiklan maininta siitä, että tämä ei vaikuta sopimuksen muiden osien sitovuuteen ("This shall not affect the binding nature of the remainder of the contract.").

11 §:n 3 momentin seuraavassa kohdassa viitataan myös 2 momenttiin, mikä laajentaisi tätä velvoitetta vastoin neuvoston kantaa.

"Jos kestävyysraportointiyritys pyytää arvoketjuunsa kuuluvilta yritykseltä muita kuin mainitun momentissa tarkoitettuja tietoja, ne on yksilöitävä pyynnössä ja samalla ilmoitettava, että yrityksellä on oikeus olla antamatta asianomaisia tietoja."

Neuvoston kannan artiklassa tämä kohta on rajattu kestävyysraportointia (direktiivin mukaisesti) varten annettaviin tietoihin. Fortum ehdottaa, että tämä kohta rajataan vastaamaan neuvoston kantaa esimerkiksi seuraavasti:

"Jos kestävyysraportointiyritys pyytää arvoketjuunsa kuuluvilta yritykseltä tämän lain edellyttämää kestävyysraportointia varten muita kuin sellaisia tietoja, joista säädetään tilinpäätösdirektiivin 29 ca artiklaan perustuvissa raportointistandardeissa, ne on yksilöitävä pyynnössä ja samalla ilmoitettava, että yrityksellä on oikeus olla antamatta asianomaisia tietoja."

Vastaava muutos tarvitaan perusteluihin. Perusteluissa todetaan nyt, että siinä tapauksessa, että kestävyysyritys esittää ad hoc pyynnön muun tiedon saamiseksi, sen tulee samalla kertoa ketjuyritykselleen tämän oikeudesta kieltäytyä tiedon antamisesta. Tässä pitäisi käyttää selkeämpää ilmaisua kuin epämääräistä ad hoc -ilmaisua ja rajata asia neuvoston kannan mukaisesti, esimerkiksi ”Siinä tapauksessa, että kestävyysyritys pyytää vapaaehtoisten raportointistandardien ulkopuolista tietoa kestävyysraportointivelvoitteiden noudattamista varten, tulee sen samalla kertoa...” Pykälän kaikissa kohdissa on selkeästi mainittava, että tiedonsaannin rajoittamista koskevat määräykset koskevat vain kestävyysraportointia (direktiivin mukaisesti) varten annettavia tietoja. On ymmärrettävä, että kestävyteen liittyviä tietoja tarvitaan ja pyydetään myös moneen muuhun tarkoitukseen.

11 pykälän 5 momentissa on todettu, että se mitä tässä pykälässä säädetään, ei rajoita asianmukaisesta huolellisuudesta (due diligence) säädettyjen tiedonantovelvoitteiden noudattamista. Tämä ei vastaa neuvoston kannan artiklaa, jossa due diligence -velvoitteet on annettu vain yhtenä esimerkkinä. Pykälän muotoilua on laajennettava vastaamaan neuvoston kantaa esimerkiksi seuraavasti: ”Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei rajoita tietopyyntöjä muihin tarkoituksiin kuin kestävyystietojen raportointia varten direktiivin edellyttämällä tavalla, mukaan lukien Euroopan unionin tai sen perusteella Suomen lain asianmukaisesta huolellisuudesta (due diligence) säädettyjen velvoitteiden noudattamista.”

Tämän momentin perusteluissa tulisi käyttää vastaavaa muotoilua kuin pykälässä, sen sijaan, että puhutaan tietojen poissulkemisesta. Lisäksi tämän momentin perusteluihin on lisättävä muut neuvoston kannan resitaalissa mainitut rajaukset tiedonsaannin rajoittamisen osalta. Forum ehdottaa seuraavia muutoksia:

”Pykälän uusi 5 momentti täsmentää 19a.3 artiklan tavoin, ettei rajoitus tietojen pyytämiseksi arvoketjun yrityksiltä rajoita kestävyysraportointiyrityksen velvollisuutta täyttää sellaisia sellaisten asianmukaisen huolellisuuden velvoitteiden noudattamista, joista säädetään muualla EU:n säädöksissä tai Suomen laissa. Se ei myöskään rajoita tiedonkeruuta, jota tehdään mihin tahansa muuhun tarkoitukseen, kuten raportointiyrityksen riskienhallintaa varten. Yritysten, jotka raportoivat arvoketjustaan tässä pykälässä esitettyjen rajoitusten mukaisesti, katsotaan täyttävän kestävyttä koskevan raportointivelvoitteensa.”

Lisäsehdotukset pohjautuvat seuraaviin neuvoston kannan resitaalissa oleviin kohtiin:

”Third, the value-chain cap only applies to information gathering done for the purpose of reporting sustainability information as required by Directive 2013/34/EU. It does not affect Union requirements to conduct a due diligence process or information gathering made for any other purpose, such as for the reporting undertaking’s risk management. Undertakings reporting on their value chain in accordance with those limitations should be deemed to comply with the obligation to report on their sustainability.”

Kirjanpitolaki 11 a § salassapito-oikeus

Myös salassapito-oikeutta koskevan pykälän sisältöä pitää arvioida, kun lopullinen direktiiviteksti on julkaistu. Tällä hetkellä kyseinen ehdotus perustuu yksinomaan neuvoston kantaan eikä vastaavaa ehdotusta ole komission tai parlamentin toimesta esitetty.

JOUSTAVAMMAT REUNAEDDOT TARPEEN TIEDONSAANNIN RAJOITTAMISESSA

Koska edellä kommentoitu pykälä tiedoista arvo- ja toimitusketjusta pohjautuu keskeneräisiin artikloihin ja monet niistä ovat hyvin monimutkaisia, Fortum haluaa korostaa tarvetta joustavammille määräyksille ja reunaehdoille tiedonsaannin rajoittamisen osalta lopullista direktiiviä ja sen toimeenpanoa ajatellen:

- Tarvitaan toimiva ratkaisu sekä soveltamisalaan jääville että sen ulkopuolella oleville yrityksille.
- On varmistettava, että suuret yritykset saavat käyttöönsä tarvittavat tiedot arvoketjussa.
- Liian tiukat säännöt tietopyyntöjen rajoittamisesta loisivat oikeudellista epävarmuutta ja hallinnollista taakkaa soveltamisalaan kuuluville yrityksille, ja olisivat myös haitallisia pienemmille yrityksille, sillä suuret yritykset saattavat pidättäytyä liiketoiminnasta niiden kanssa vaatimustenmukaisuushuolien vuoksi.
- Kuten edellä on todettu, tietopyyntöjen rajoittamisen kynnys tulisi neuvoston kannan mukaisesti asettaa maksimissaan alle 1000 työntekijän yrityksiin. Yli 1000 työntekijän yritykset ovat jo erittäin suuria yrityksiä, jotka pystyvät käsittelemään tietopyyntöjä.
- Tietopyyntöjen rajoittaminen tulisi liittää vain tietoihin, joita tarvitaan direktiivin vaatimusten mukaiseen kestävyysraportointiin.
- VSME-standardien määrittämien tietojen lisäksi, yritysten tulisi raportointitarkoituksiin myös saada kerätä muita kestävyysliittymiä tietoja, joita toimialalla yleisesti jaetaan.
- Yritysten tulisi saada kerätä kestävyysliittymiä tietoja myös muihin tarkoituksiin (esim. vapaaehtoiset sitoumukset, asianmukaista huolellisuutta koskevat velvoitteet, riskienhallinta), ja näistä tulisi antaa esimerkkejä lainsäädännössä.
- Säännökset eivät saisi estää yritysten välistä sopimusoikeutta kestävyysliittyvistä tiedoista, eikä rajoittaa tietojen vapaaehtoista jakamista.
- Liikekumppaneiden ei tulisi voida kieltäytyä tietopyynnöistä.

Lisätietoja: Fredrik Blomfelt, Senior Manager, ESG, Corporate Public Affairs
(fredrik.blomfelt@fortum.com, 040 705 7389)

Blomfelt Fredrik
Fortum Oyj